

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПАТЕНТОЗНАВСТВА»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 222 «МЕДИЦИНА»**

Гождзінський С.М., Зайцева Г.М., Пушкарьова Я.М., Болотнікова А.О.
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (м. Київ)

Вибіркова дисципліна «Основи патентознавства» є складовою частиною ОПП «Медицина».

На вивчення дисципліни «Основи патентознавства» відведено лише 4 години лекцій та 22 години практичних занять. Це дозволяє надати студентам лише базові знання без надмірної деталізації.

Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» дає таке визначення: винахід (корисна модель) – результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології, (у тому числі й медицини). Отже, для кожної творчої людини результатом інтелектуальної діяльності може бути винахід або корисна модель.

У багатьох студентів існує уявлення, що термін «запатентований лікарський засіб» має негативний відтінок: це щось засекречене та ще й сумнівної якості. А терміни «дженерик» чи «генерик» – вони чують вперше. Тому, в першу чергу, завданням цього елективного курсу є забезпечення майбутніх медиків такими базовими знаннями з основ патентознавства, які можуть згодитись у майбутній роботі.

Згідно із ст. 6, п. 2 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» об'єктом винаходу, правова охорона якому надається згідно з цим Законом, може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо), процес (спосіб). В тій же статті 6 вказується, що правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, загальноновизнаним принципам моралі та відповідає умовам патентоздатності. Отже, не кожний винахід, може одержати правову охорону в Україні.

В останній редакції Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» вказано об'єкти, що не можуть бути запатентовані, зокрема:

- процеси клонування людини;
- процеси змінювання через зародкову лінію генетичної ідентичності людей;
- використання людських ембріонів для промислових або комерційних цілей;
- процеси змінювання генетичної ідентичності тварин, які можуть спричинити їх страждання без будь-якої істотної медичної користі для людей або тварин, а також тварин, виведених внаслідок такого процесу;
- людський організм на різних стадіях його формування та розвитку, а також просте виявлення одного з його елементів, зокрема послідовності або частини послідовності гена.

Особлива увага студентів-медиків звертається на те, що в останній редакції Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» вилучено з патентної охорони такі колись популярні в галузі медицини об'єкти:

- хірургічні чи терапевтичні способи лікування людини або тварини,
- способи діагностики організму людини або тварини.

На заняттях робиться акцент на важливості і доступності знаків для товарів і послуг (нова назва «торговельні марки»), за якими послуги одних медиків чи медичних закладів відрізняються від послуг інших медиків чи медичних закладів.

Уся можлива величезна множина об'єктів для реєстрації торговельних марок розподілена в 45 класах Міжнародної Класифікації Товарів і Послуг (МКТП). Медичні об'єкти розміщено в 5, 10 і 44 класах МКТП:

Отже, для медичної галузі можливості зареєструвати торговельні марки стосуються всіх можливих лікувальних закладів та можливих медичних сервісів. Торговельні марки можна використати для захисту:

- назви медичної установи, яка може бути як повною, так і скороченою;
- назви окремих напрямів діагностики, лікування;
- логотип і слоган, якщо вистачить фантазії на їх створення.

Декілька прикладів реальних торговельних марок:

- торговельна марка «Борис» для приватної клініки;
- торговельна марка «Оксфорд Медікал» – мережа багатопрофільних приватних клінік;
- медичний центр ударно-хвильової терапії «Аватаж».

Отже, головними особливостями викладання дисципліни «Основи патентознавства» для студентів спеціальності 222 «Медицина» є:

- пояснення відмінності запатентованих ліків і дженериків;
- пояснення того, що нова редакція Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» вилучила з правової охорони в Україні способи лікування та діагностики людей та тварин;
- рекомендація розширити використання торговельних марок для відрізнення послуг одних медиків чи медичних закладів від послуг інших медиків чи медичних закладів.

Список використаної літератури:

1. Hritchenko T. Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph (International Science Group). Boston: Primedia eLaunch, 2021. 994 p.
2. Bolotnikova A., Pushkarova Ya., Zaitseva G., Hozhdzinskiy S. Interactive methods in teaching of the elective discipline «Fundamentals of patent law» as an element of the legal education of future doctors. *European Journal of Education and Pedagogy*. 2015. Vol. 3, N 4. P. 104–108.
3. Болотнікова А. О., Гождзінський С. М., Зайцева Г. М., Пушкарьова Я. М. Вибіркова дисципліна «Основи патентознавства» як елемент законодавчої освіти майбутніх медиків. *Proceedings of the II International scientific and theoretical conference*. Vol. 2. (Berlin, Germany, 15 July, 2022). 2022. P. 33–34.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII : станом на 14 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
5. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII : станом на 14 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
6. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII : станом на 14 жовт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
7. Цивільний кодекс України. Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 1 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 09.09.2022).
8. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (Ніццька класифікація). Перелік класів з пояснювальними примітками. URL: <https://nice.uipv.org/> (дата звернення: 09.09.2022).